Олег Проців,
консультант програми ФЛЕГ-ІІ 2014

Плата за користування мисливськими угіддями чи корупційний податок?

Ведення мисливського господарства та полювання тісно пов'язані із земельними та лісовими масивами, на яких водяться дичини. Стаття 1 ЗУ «Про мисливське господарство та полювання» визначає, що мисливські угіддя – це ділянки суші та водного простору, на яких перебувають мисливські тварини, і які можуть бути використані для ведення мисливського господарства.

Звісно, що за будь-яке користування природними ресурсами, в тому числі й земельними, на яких водяться мисливські види тварин і проводяться полювання, є платним. Ця норма визначена в усіх європейських країнах, хоча й з певними особливостями щодо визначення вартості за користування, отримувача оплати – власника земельної ділянки чи громади. Україна також намагається жити за європейськими стандартами і аналогічну вимогу виписала ще у 2000 році у Законі «Про мисливське господарство». Але добре кажуть, що чорт криється у деталях. Між деклараціями, навіть підкріпленими законодавчими вимогами, до їх реалізації в умовах сучасної України проходить надзвичайно довгий період. Попередня олігархічна влада уникала введення цієї норми шляхом відтермінування оплати за користування мисливськими угіддями.

На початку 2014 року українська влада знову заявила про свій європейський курс. Партії, що створили коаліцію, задекларували у коаліційній угоді, що «забезпечать ефективне землекористування… захист власників земельних ділянок (паїв)». Слід відмітити, що органи державної виконавчої влади, розуміючи важливість реального виконання вимог статті 24 Закону України «Про мисливське господарство та полювання», вживають низку організаційно-розпорядчих дій. Зокрема, на виконання доручення Кабінету Міністрів України від 11.04.2015 року № 8206/8/1-15 Держлісагентством України розроблено та погоджено з Мінагрополітики і Міністерством фінансів

України законопроект, відповідно до якого пропонується оплату за користування мисливськими угіддями перераховувати до місцевих бюджетів.

У погодженому проекті Закону передбачено у другій частині статті 24 вилучити формулювання, що розмір оплати «визначається у договорі між користувачем мисливських угідь та власником або постійним користувачем земельних ділянок, на яких знаходяться ці угіддя» та внесено новий абзац з наступним формулюванням: «Плата за користування мисливськими угіддями зараховується на рахунки сільських, селищних і міських рад, на території яких знаходяться мисливські угіддя і використовуються на організацію та здійснення заходів щодо охорони державного мисливського фонду, поліпшення середовища перебування мисливських тварин». Як бачимо, проект закону передбачає делегувати територіальним органам місцевого самоврядування функції користувачів мисливських угідь, які відповідно до статті 30 ЗУ «Про мисливське господарство та полювання» зобов'язані здійснювати охорону державного мисливського фонду; проводити комплексні заходи, спрямовані на відтворення, у тому числі штучне, мисливських тварин, збереження і поліпшення середовища. Слід відмітити, що органи місцевого самоврядування, їх посадові особи відповідно до статті 19 Конституції України зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні» визначає повноваження сільських, селищних, міських рад, та їхніх виконавчих комітетів. Компетенції здійснення ними заходів щодо охорони державного мисливського фонду, поліпшення середовища перебування мисливських тварин не передбачено. Крім того, й так зрозуміло, що для виконання відповідних повноважень щодо охорони державного мисливського фонду необхідно утримувати спеціально навчених для цього осіб, забезпечених відповідною зброєю та автотранспортом. Більше того, посадові особи органів місцевого самоврядування відповідно до Кодексу України про адміністративні правопорушення не уповноважені складати протоколи про адміністративні правопорушення на порушників правил полювання. Лише у випадках, коли посадові особи органів місцевого

самоврядування є мисливцями, мають зброю і орієнтуються на місцевості, можна буде залучити їх до складу патрульних груп користувачів мисливських угідь. Адже відомий випадок, коли звичайний закарпатець Микола Йовбак без будь-яких повноважень, «проявляючи високу громадянську свідомість» як мисливець і міліціонер, і журналіст, накликав на себе неприємності. То ж для чого робити з сільського голови «техаського рейнджера» - грозу браконьєрів? Можливо, буде краще, якщо кожен буде займатися своєю справою.

Вимога оплати за користування мисливськими угіддями не є якоюсь забаганкою. Ці кошти повинні сприяти вирішенню нагальних суспільних проблем. Адже, ця оплата, як будь-яке оподаткування виконує різні функції: фіскальну (наповнення бюджету), соціальну, регулюючу, стимулюючу, контролюючу. На нашу думку, у такому вигляді плата за користування мисливськими угіддями має на меті лише посилити ручне управління галуззю. Вилучення коштів у користувачів мисливських угідь і передача їх функцій органами місцевого самоврядування не відповідає жодній економічній логіці. Сумнівно, щоб сільська чи селищна рада мала мотивацію охороняти мисливські угіддя, поліпшувати середовище перебування мисливських тварин. Звісно, що у цих заходах перш за все зацікавлені користувачі мисливських угідь, так як збільшення популяції мисливських видів тварин веде до збільшення їх добування, а, отже, до матеріальної зацікавленості працівників мисливського господарства. Запропонований законопроект навпаки послаблює взятий політичний курс на дерегуляцію економіки та посилює вплив чиновництва на економіку, імпламентуючи тим самим корупційну складову. Таких підходів в оплаті за користування мисливськими угіддями у Європі не поділяють. Слід відмітити, що у Німеччині, площа якої є на третину меншою за Україну, оренда мисливських угідь складає 340 мільйонів євро. Тож, на мою думку, плата за користування мисливськими угіддями незаможним власникам земельних ділянок по аналогії з Німеччиною зняла б соціальну напругу в Україні. Крім того, можна використати у цьому плані історичний досвід Галичини, де плата за користування мисливськими угіддями існувала з початку XIX століття. З приходом Польщі на землі Галичини органи державної влади вживали заходи

щодо сплати за користування мисливськими угіддями. Так, Станиславівський воєвода видав відповідне розпорядження, щоб мінімальна оплата за користування мисливськими угіддями повинна становила вартість одного зайця за 40 га угідь. Слід відмітити, що у переважній більшості селянами були особи української національності, тоді як фактична влада зосереджувалась і служила особам польської національності.

Із встановленням комуністичної влади на західних землях України були відмінені рішення попередньої «буржуазної» влади Австрії та «поміщицької» Польщі щодо плати за користування мисливськими угіддями та здійснена націоналізація всі землі. Норма про оплату за користування мисливськими угіддями була скасована. І хоча пізніше комуністична пропаганда клеймувала попередні влади як буржуазні, панські, поміщицькі, але, порівнюючи їх практичні дії, бачимо, вони мали більшу соціальну спрямованість, ніж навіть діяльність влади у період незалежної України, 24-ту річницю якої ми нещодавно відсвяткували. З сумом можна лише процитувати пророчі слова Тараса Шевченка: «Гірше ляха свої діти її обдирають».

Органи державної виконавчої влади розуміють, що шлях від законопроекту до закону є довгим і тернистим (ніколи не відомо, чи депутати за нього проголосують), а діючу вимогу про плату за користування мисливськими угіддями ніхто не скасовував. Тому Держлісагентство України з метою виконання Закону та поповнення рахунків державних підприємств галузі пропонує провести в регіонах наради за участю керівників державних лісогосподарських підприємств та користувачів мисливських угідь, щоб відпрацювати дієвий механізм щодо встановлення розміру та порядку сплати за користування лісовими мисливськими угіддями з урахуванням їх місця знаходження, природних якостей та інших факторів. Слід якнайшвидше переходити від слів до діла. А так хочеться побачити кінцевий результат роботи – укладення договорів відповідно до вимог чинної статті 24 Закону України «Про мисливське господарство та полювання». Більше того, стратегія реформ 2020 передбачає запровадження виключно конкурентного механізму при оренді

земельних ділянок сільськогосподарського призначення.[1] На жаль, дії влади у цьому напрямку не видно, оскільки вона більше надіється при прийнятті рішень на чиновників, ніж на ринкові механізми.

Слід погодитись з думкою багатолітнього працівника галузі мисливства – начальника відділу мисливського господарства Львівського обласного управління лісового та мисливського господарства Василя Бурмаса, який справедливо відзначає, що виконання вимог чинного законодавства гальмується відсутністю регламенту, який би визначав алгоритм оплати. Особливо це стосується користувачів мисливських угідь державної форми власності, які свої фінансові операції повинні проводити виключно відповідно до вимог нормативно-правових актів. Хочу лише підтримати цю позицію і вказати, що на нарадах можна відпрацювати лише проект механізму оплати за користування мисливськими угіддями з подальшим його поданням компетентному органу на затвердження.

Добре, що Агентство лісових ресурсів подбало про свої лісові підприємства, бо своя сорочка ближче до тіла. А хто ж у цій ситуації має подумати про мільйони власників земельних ділянок сільськогосподарського призначення, надані у користування як мисливські угіддя. На мою думку, у цьому процесі свою роль повинні найперше відіграти депутати обласних рад, які шляхом голосування приймали рішення щодо надання у користування мисливських угідь, сільські голови, які погоджували рішення, ну й державні адміністрації, які також погоджували відповідні рішення і відповідно до Закону України «Про місцеві державні адміністрації» зобов’язані забезпечити виконання законів України, дотримання прав і свобод громадян. Більше того, якщо держава не має політичної волі практично реалізовувати вимоги законодавства, то необхідна відповідна реакція на загальнонаціональному та місцевому рівнях партій, які позиціонують себе захисниками інтересів селян та сільськогосподарських виробників. Немає жодної реакції й від різноманітних асоціацій, громадських організацій та інших «захисників селян» на кшталт

---

[1] http://reforms.in.ua/reforms/reforma-silskogo-gospodarstva

«Асоціації фермерів та приватних землевласників України», «Асоціації сільських та селищних рад». На мою думку, владі необхідно в екстренному поряду скликати аналогічні наради з організаціями, що представляють інтереси малих землевласників та дійти до компромісного рішення щодо величини оплати за користування мисливськими угіддями.

На мою думку, для виходу з цієї тупикової ситуації Міністерство аграрної політики та продовольства України, як центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері мисливського господарства, для забезпечення виконання вимог чинного законодавства повинно терміново внести на розгляд Кабінету Міністрів України проект постанови, який би на нормативно-правовому рівні врегульовав та забезпечив виконання вимог статті 24 ЗУ «Про мисливське господарство та полювання».

Проців О.Р. Плата за користування мисливськими угіддями чи корупційний податок ? / Олег Проців / Полювання та риболовля. – 2015. – № 10 (168) жовтень. – С. 1.